

Finansutskottets betänkande

2018/19:FiU43

Reglering av mikrosimuleringsmodellen Fasit

Sammanfattning

Utskottet ställer sig bakom regeringens förslag som innebär att behandlingen av personuppgifter i det fördelningsanalytiska statistiksystemet för inkomster och transfereringar (Fasit) ska regleras i en särskild lag. Fasit förvaltas av Statistiska centralbyrån (SCB) och används för att utvärdera och beräkna effekterna för individer och hushåll av förändringar i skatte-, avgifts- och bidragssystemen. Genom förslaget får SCB ett uttryckligt rättsligt stöd för att behandla personuppgifter i Fasit, vilket ökar förutsägbarheten för såväl användare som uppgiftslämnande myndigheter. Förslaget ger också SCB förutsättningar att förvalta och utveckla Fasit på ett effektivt och rättssäkert sätt.

Personuppgifter ska endast få behandlas i Fasit om de är nödvändiga för vissa i lagen angivna ändamål. Som huvudregel ska s.k. känsliga personuppgifter inte få behandlas i systemet. Dock utgör behandlingen av personuppgifter i Fasit enligt regeringen ett viktigt samhällsintresse som motiverar behandlingen av vissa typer av känsliga personuppgifter. SCB ska ha möjlighet att lämna ut ett särskilt urval av personuppgifter från Fasit till Riksdagsförvaltningen och Riksrevisionen samt Regeringskansliet och andra myndigheter under regeringen. I det urvalet finns enbart uppgifter som inte är direkt hänförliga till en enskild person.

Den föreslagna regleringen omfattar inte tillgång till Fasit för andra än myndigheter. Regeringen bedömer att det krävs ytterligare utredningsarbete för att ge de privata aktörer som i dag använder sig av Fasit, bl.a. arbetsmarknadens parter, tillgång till Fasit. Ambitionen här måste enligt utskottet vara att regeringen när så är möjligt återkommer till riksdagen med ett förslag på reglering som ger också dessa övriga användare tillgång till Fasit.

Den nya lagen kompletterar EU:s dataskyddsförordning samt dataskyddslagen, och den ska inom sitt tillämpningsområde gälla i stället för

bestämmelserna om personuppgiftsbehandling i lagen om den officiella statistiken.

Den nya lagen föreslås träda i kraft den 1 augusti 2019.

Utskottet anser att riksdagen bör avslå motionen.

I betänkandet finns ett en reservation (KD).

Behandlade förslag

Proposition 2018/19:118 Reglering av mikrosimuleringsmodellen Fasit.

Ett yrkande i en följdmotion.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	4
Redogörelse för ärendet	5
Ärendet och dess beredning.....	5
Utskottets överväganden.....	6
Reglering av mikrosimuleringsmodellen Fasit	6
Reservation	14
Reglering av mikrosimuleringsmodellen Fasit (KD).....	14
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag.....	15
Propositionen	15
Följdmotionen	15
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens lagförslag	16

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Reglering av mikrosimuleringsmodellen Fasit

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om behandling av personuppgifter i det fördelningsanalytiska statistiksystemet för inkomster och transfereringar.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2018/19:118 och avslår motion 2018/19:3104 av Jakob Forssmed m.fl. (KD).

Reservation (KD)

Stockholm den 13 juni 2019

På finansutskottets vägnar

Fredrik Olovsson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Fredrik Olovsson (S), Edward Riedl (M), Adnan Dibrani (S), Emil Källström (C), Ulla Andersson (V), Jan Ericson (M), Dennis Dioukarev (SD), Jakob Forssmed (KD), Ingemar Nilsson (S), Sven-Olof Sällström (SD), Karolina Skog (MP), Mattias Karlsson i Luleå (M), Björn Wiechel (S), Eva Lindh (S), Cecilie Tenfjord Toftby (M) och Charlotte Quensel (SD).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I proposition 2018/19:118 Reglering av mikrosimuleringsmodellen Fasit föreslår regeringen att det ska införas en särskild lag som reglerar personuppgiftsbehandlingen i det fördelningsanalytiska statistiksystem för inkomster och transfereringar som SCB förvaltar.

Den nya lagen ska komplettera EU:s dataskyddsförordning och lagen (2018:218) med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning (dataskyddslagen). Den föreslagna lagen ska inom sitt tillämpningsområde gälla i stället för bestämmelserna om personuppgiftsbehandling i lagen (2001:99) om den officiella statistiken.

Regeringens förslag till riksdagsbeslut återges i bilaga 1. Regeringens lagförslag finns i bilaga 2. Lagförslaget har granskats av Lagrådet som inte haft något att invända mot förslaget.

En motion har väckts med anledning av propositionen. Förslagen i motionen finns i bilaga 1.

I ärendet har två skrivelser inkommit till utskottet.

Utskottets överväganden

Reglering av mikrosimuleringsmodellen Fasit

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens förslag som innebär att behandlingen av personuppgifter i det fördelningsanalytiska statistiksystemet Fasit ska regleras i en särskild lag. Genom förslaget får SCB ett uttryckligt rättsligt stöd för att behandla personuppgifter i Fasit, vilket ökar förutsägbarheten för såväl användare som uppgiftslämnande myndigheter. Den föreslagna regleringen omfattar inte tillgång till Fasit för andra än myndigheter. Regeringen bedömer att det krävs ytterligare utredningsarbete för att ge de privata aktörer som i dag använder sig av Fasit, t.ex. arbetsmarknadens parter, tillgång till Fasit. Ambitionen här måste enligt utskottet vara att regeringen när så är möjligt återkommer till riksdagen med ett förslag på reglering som ger också dessa övriga användare tillgång till Fasit. Riksdagen avslår motionen.

Jämför reservationen (KD).

Propositionen

Mikrosimuleringsmodellen Fasit

Fasit används för att bedöma utfall och konsekvenser av reformer i det svenska välfärdssystemet. Modellen kan användas för att analysera såväl budget- som fördelningseffekter av skatte-, avgifts- och bidragsregler samt vilka effekter förändringar får på de offentliga finanserna. Fasit kan också användas för att göra framskrivningar av t.ex. disponibel inkomst. Dessutom finns möjligheter att göra särskilda skraddarsydda statistikuttag. Fasit tas fram i en basversion per år och uppdateras fyra gånger under året.

Fasit består av två delar, dels databaser med uppgifter om enskilda individer (s.k. mikrodata), dels en uppsättning modellprogram som omfattar olika områden inklusive skatte- och transfereringssystemens regler. I databaserna finns uppgifter från olika datakällor om bl.a. hushållens inkomster, avdrag, förmögenhet, boendekostnader, pensioner, sysselsättning och utgifter. För att utföra simuleringar av framtida förhållanden behövs även prognosinformation för olika områden som påverkar skatte-, avgifts- och bidragssystemen.

Den version av Fasit som tillgängliggörs för användare innehåller avidentifierade individ- och hushållsuppgifter. Urvalet omfattar 700 000 bostadshushåll och ca 2 miljoner individer. Även ett mindre urval om ca 31 000 hushåll och ca 90 000 individer tas fram och används i modellen.

En stor del av de uppgifter som ingår i Fasits databaser kommer från SCB:s statistikregister. Uppgifter hämtas även in från andra myndigheters statistik och administrativa register. En del av uppgifterna klassas som känsliga, t.ex. sådana om sjukersättning.

Den stora användaren av Fasit är Regeringskansliet, främst Finansdepartementet och Socialdepartementet. Regeringskansliet använder Fasit för att bl.a. göra konsekvensanalyser av föreslagna politiska reformer. Andra användare är Riksdagens utredningstjänst, Sveriges akademikers centralorganisation, Tjänstemännens centralorganisation, Landsorganisationen i Sverige, Svenskt Näringsliv, Sveriges Kommuner och Landsting (SKL), Riksrevisionen, Försäkringskassan, Pensionsmyndigheten, Inspektionen för Socialförsäkringen, Konjunkturinstitutet, Riksgäldskontoret och Uppsala universitet. Fasit används ibland även av statliga utredningar och andra universitet.

En begäran om tillgång till Fasit föregås av en sekretessprövning. Flera användare har årliga prenumerationer, vilket innebär att det görs en ny prövning för varje ny årgång. Endast uppgifter som inte är direkt hänförliga till en enskild lämnas ut av SCB.

Dataskyddsförordningen och det svenska regelverket om dataskydd

Regeringen redogör i propositionen för EU:s dataskyddsförordning och det svenska regelverket för dataskydd. Dataskyddsförordningen började tillämpas den 25 maj 2018 och utgör den generella regleringen av personuppgiftsbehandling inom EU. Förordningen syftar bl.a. till att säkerställa en enhetlig skyddsnivå över hela unionen så att avvikelser som hindrar den fria rörligheten av personuppgifter inom den inre marknaden undviks. Trots att förordningen är direkt tillämplig i varje medlemsstat innehåller den många bestämmelser som förutsätter eller ger utrymme för kompletterande nationella bestämmelser av olika slag. Sådana nationella bestämmelser har införts genom dataskyddslagen, som trädde i kraft samma dag som dataskyddsförordningen. Dataskyddslagen kompletteras av s.k. registerförfattningar, dvs. författningar som reglerar behandling av personuppgifter inom ett avgränsat område.

Särskilt om personuppgiftsbehandlingar för statistiska ändamål

I dataskyddsförordningen finns ett antal bestämmelser som särskilt reglerar personuppgiftsbehandling för statistiska ändamål. Exempelvis gäller att om uppgifterna enbart ska behandlas för statistiska ändamål får dessa lagras under en längre tid än vad som normalt gäller.

Svenska bestämmelser om behandling av personuppgifter för framställning av statistik finns i lagen och förordningen om den officiella statistiken¹.

¹Viss statistik har sådan grundläggande betydelse för allmän information, utredningsverksamhet och forskning att den i Sverige utgör s.k. officiell statistik, vilket innebär att den omfattas av nämnda regelverk. Den officiella statistiken ska vara objektiv och allmänt tillgänglig, och den ska framställas utifrån vetenskapliga metoder.

Exempelvis får känsliga personuppgifter behandlas om det följer av föreskrifter som regeringen meddelar. Vid framställning av annan statistik än officiell statistik får känsliga personuppgifter också behandlas om det är nödvändigt för statistiska ändamål och samhällsintresset av det statistikprojekt där behandlingen ingår klart väger över den risk för otillbörligt intrång i enskildas personliga integritet som behandlingen kan innebära.

Sekretess i statistikverksamhet

Den starka statistiksekretess som gäller enligt offentlighets- och sekretesslagen (förkortad OSL) har tillkommit efter en intresseavvägning mellan å ena sidan insynsintresset och å andra sidan sekretessintresset. Det starka sekretessskyddet är viktigt för allmänhetens förtroende för SCB och är också en förutsättning för statistikverksamheten. Ett minskat förtroende kan påverka viljan att lämna uppgifter negativt och därmed försämra uppgifternas kvalitet. En uppgift som behövs för forsknings- eller statistikändamål, och en uppgift som inte genom namn eller annan identitetsbeteckning är direkt hänförlig till den enskilde, får dock lämnas ut om det står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till denne lider skada eller men.

För att SCB ska kunna lämna ut mikrodata krävs att något av undantagen i OSL är tillämpligt eller att någon sekretessbrytande bestämmelse i OSL eller i en annan författning som OSL hänvisar till är tillämplig. Enligt en undantagsregel i OSL är det möjligt att lämna ut material även för andra ändamål än forskning och statistik. Aidentifierat material kan lämnas ut, exempelvis till en utredningsenhet inom en myndighet för kvalificerat utrednings- och analysarbete eller till användare vid enskilda organisationer efter vederbörlig prövning.

En ny lag om behandling av personuppgifter i Fasit

Reglering av personuppgiftsbehandlingen i en särskild lag

I propositionen föreslår regeringen att det införs en särskild lag, benämnd Fasitlagen, som reglerar behandlingen av personuppgifter i Fasit. Lagen ska inom sitt tillämpningsområde gälla i stället för bestämmelserna om personuppgiftsbehandling i lagen om den officiella statistiken. Lagen ska tillämpas vid SCB:s behandling av personuppgifter i Fasit och vid behandling av personuppgifter i det urval som lämnas ut till myndigheter. I Fasitlagen ska det tydliggöras för vilka ändamål modellen får användas och vilka personuppgifter som får behandlas. Regelverket bör enligt regeringen vara utformat på så sätt att det ger stöd för behandlingen av personuppgifter i de databaser som ingår i Fasit, samtidigt som det tillgodoser skyddet för den enskildes personliga integritet. I det urval av Fasit som görs tillgängligt för andra än SCB saknas uppgifter om identitet.

Den föreslagna regleringen bidrar enligt regeringen till en ökad tydlighet i fråga om vad som ska gälla för behandlingen av personuppgifter vid utvecklingen och användningen av Fasit.

Fasitlagen ska omfatta personuppgiftsbehandling hos myndigheter men inte privata aktörer

Fasitlagens tillämpningsområde ska enligt förslaget begränsas till myndigheter. I dag används dock Fasits urval även av exempelvis SKL, centrala arbetstagar- och arbetsgivarorganisationer och andra intresseorganisationer. Regeringen bedömer, utifrån remissynpunkter från Datainspektionen, att det inte finns stöd i EU:s dataskyddsförordning för att i Fasitlagen reglera behandlingen av personuppgifterna hos dessa aktörer, när deras behandling stöder sig på den rättsliga grund i förordningen som kallas intresseavvägning. Ytterligare utredningsarbete bedöms enligt regeringen vara nödvändigt för att ta fram en möjlig lösning för att ge andra än myndigheter tillgång till Fasit. Regeringen har därför gett SCB i uppdrag att utreda möjligheten att lagreglera tillgången till Fasit för andra än myndigheter. SCB ska även utreda och lämna förslag till åtgärder som syftar till att utveckla den del av myndighetens uppdragsverksamhet som innefattar en användning av Fasit.

Personuppgiftsansvar

SCB ska enligt förslaget ha ett utpekat personuppgiftsansvar för myndighetens behandling av personuppgifter i Fasit. Det innebär att myndigheten ansvarar för att dataskyddsförordningens bestämmelser uppfylls. Myndigheter som urvalet lämnas ut till ska ha personuppgiftsansvar för den behandling av personuppgifter som myndigheterna utför.

Tillåtna ändamål ska anges i lagen

För att säkerställa en tydlig, laglig och rättvis behandling av personuppgifter föreslår regeringen att de ändamål som tillåts regleras i Fasitlagen. Uppgifterna ska få behandlas för simulering och beräkning av effekter av befintliga och nya regelverk samt andra förändringar inom skatte-, avgifts- och bidragssystemen och av de offentliga välfärdstjänsterna, samt för att ta fram statistik för analys av information inom dessa områden. SCB ska även ha rätt att behandla personuppgifter på ett sådant sätt som är nödvändig för att myndigheten ska kunna förvalta och utveckla Fasit.

Personuppgifter ska endast få behandlas om det är nödvändigt för att uppnå ändamålen.

Samhällsintresse motiverar behandlingen av vissa typer av känsliga personuppgifter

Som huvudregel ska s.k. känsliga personuppgifter inte få behandlas i Fasit. Fasit behöver dock innehålla vissa känsliga personuppgifter inom områden som kan påverka systemen och som är en del av de offentliga

välståndstjänsterna. Dock ska Fasit inte få innehålla fler kategorier av känsliga personuppgifter än vad som krävs för att säkerställa tillförlitliga simuleringar.

Enligt EU:s dataskyddsförordning får känsliga personuppgifter t.ex. behandlas om behandlingen är nödvändig av hänsyn till ett viktigt allmänt intresse som har sin grund i unionslagstiftningen eller i en medlemsstats nationella lagstiftning. Behandlingen av personuppgifter i Fasit utgör enligt regeringen ett viktigt samhällsintresse som motiverar behandlingen av vissa typer av känsliga personuppgifter. Uppgifter som avslöjar facklig tillhörighet och etniskt ursprung samt uppgifter om hälsa ska få behandlas i Fasit och i det urval som lämnas ut till användare. Precis som för annan behandling av personuppgifter med stöd av Fasitlagen gäller dock att behandlingen måste vara nödvändig för något av de tillåtna ändamål som lagen ställer upp.

SCB ska dessutom ha rätt att behandla uppgifter om personnummer och samordningsnummer i Fasit för att kunna förvalta och utveckla modellen.

Personuppgifter får lämnas ut till Riksdagsförvaltningen, Riksrevisionen samt Regeringskansliet och andra myndigheter under regeringen

SCB ska ta fram ett särskilt anonymiserat urval av personuppgifter i Fasit, som på begäran ska kunna lämnas ut till Riksdagsförvaltningen och Riksrevisionen samt Regeringskansliet och andra myndigheter under regeringen.

Endast SCB har tillgång till uppgifter om identitet. När personuppgifter i Fasit lämnas ut får de förses med en beteckning (ett löpnummer) som hos SCB kan kopplas till ett personnummer eller samordningsnummer, om det är nödvändigt för ändamålet med mottagarens behandling. En förteckning (kodnyckel) över löpnummer och personnummer eller samordningsnummer får bevaras hos SCB i högst ett år eller i enskilda fall under en längre tid.

Det är inte aktuellt att lämna ut uppgifter i någon annan form än elektroniskt.

Undantag från vissa av den registrerades rättigheter

I EU:s dataskyddsförordning har den registrerades rättigheter förstärkts i syfte att ge den registrerade ökad kontroll över sina personuppgifter. Vissa av dessa rättigheter får dock begränsas under vissa förutsättningar. Uppgifterna i Fasit ska inte få behandlas i syfte att kartlägga eller vidta åtgärder i fråga om enskilda individer. Den registrerades intresse av att begränsa behandlingen av vissa uppgifter eller att rätta en felaktig uppgift bör därför enligt regeringen vara högst begränsat. En sådan ordning skulle vidare riskera att göra det mycket svårare för SCB att förvalta och utveckla Fasit med god kvalitet. Mot den bakgrunden ska rätten till rättelse och rätten till begränsning av behandlingen av personuppgifter enligt EU:s dataskyddsförordning inte gälla när SCB behandlar personuppgifter i Fasit. Inte heller ska Fasitlagen innehålla några särskilda bestämmelser om rätten till information, tillgång till personuppgifter, radering eller rätten att göra invändningar enligt dataskyddsförordningen.

Gallring och bevarande av personuppgifter

Personuppgifter i Fasit ska enligt lagförslaget gallras när de inte längre behövs för sitt ändamål. SCB, som förvaltar och utvecklar Fasit, får enligt regeringen anses ha bäst förutsättningar att bedöma när uppgifterna inte behövs för lagens ändamål.

Vidare ska regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kunna meddela föreskrifter om att uppgifter får bevaras för arkivändamål eller för vetenskapliga eller historiska forskningsändamål.

Särskilda skyddsåtgärder

Den föreslagna begränsningen av vilka känsliga personuppgifter som får behandlas, och villkoren för att få behandla uppgifter i Fasit, kan enligt regeringen i sig anses utgöra skyddsåtgärder i dataskyddsförordningens mening.

För att ytterligare skydda den enskildes integritet ska även s.k. bakvägsidentifiering vara förbjuden. Det betyder att uppgifterna i Fasit inte får sammanföras med andra uppgifter i syfte att ta reda på en enskilds identitet. Den som bryter mot detta ska dömas för olovlig identifiering till böter eller fängelse i högst ett år, om gärningen inte är belagd med straff i brottsbalken. I ringa fall ska det inte dömas till ansvar.

Sekretess

Regeringen ser inget behov av att ändra den befintliga sekretessregleringen i samband med införandet av Fasitlagen.

Kraftträdande och övergångsbestämmelser

Den nya lagen föreslås träda i kraft den 1 augusti 2019. Enligt regeringens bedömning saknas det behov av några särskilda övergångsbestämmelser.

Konsekvenser

Genom förslagen får SCB ett uttryckligt rättsligt stöd för att behandla personuppgifter i Fasit, vilket enligt regeringen ökar förutsägbarheten för såväl användare som uppgiftslämnande myndigheter. Förslagen ger även SCB förutsättningar att förvalta och utveckla Fasit på ett effektivt och rättssäkert sätt.

Förslagen medför inte behov av ytterligare medel för SCB eller andra myndigheter som ska tillämpa den nya regleringen. Förslagen innebär inte heller några åtaganden eller kostnader för företag.

Den föreslagna regleringen kommer inte att omfatta utlämnande av Fasit till andra än myndigheter. De privata aktörer som i dag använder sig av Fasit kommer alltså inte att ha tillgång till personuppgifterna i fortsättningen. Detta bedöms inte ha några samhällsekonomiska effekter eftersom privata användare fortsättningsvis kan ta del av Fasit genom att ge SCB i uppdrag att

behandla uppgifterna åt dem. De privata aktörerna får då del av resultaten om än inte av själva uppgifterna.

Fasit gör det möjligt att bedöma utfall och konsekvenser av reformer i det svenska offentliga välfärdssystemet för kvinnor och män. Att förtydliga stödet för Fasit och förbättra modellen bidrar enligt regeringen därmed till att skapa bättre förutsättningar för ökad ekonomisk jämställdhet.

Motionen

Jakob Forssmed m.fl. (KD) anför i kommittémotion 2018/19:3104 att det är viktigt att säkerställa att personuppgifter som används i mikrosimuleringsmodellen Fasit hanteras på ett sätt som stämmer överens med den allmänna dataskyddsförordningen. Motionärerna välkomnar därför propositionen.

Samtidigt anser motionärerna att exempelvis arbetsmarknadens parter tillgång till Fasit och deras möjligheter att använda verktyget i samma utsträckning som i dag behöver säkras. Parterna använder Fasit bl.a. till att göra samhällsekonomiska och offentligfinansiella beräkningar och analyser av skatter, bidrag och transfereringssystem. Dessa beräkningar ligger enligt motionärerna till grund för viktiga förhandlingar och beslut som påverkar svensk arbetsmarknad. Lagförslagen i propositionen behandlar inte parternas framtida tillgång till Fasit. Motionärerna noterar att regeringen har gett SCB i uppdrag att utreda frågan men menar att det under tiden uppstår osäkerhet kring vad som gäller för parternas tillgång. Därför bör det tas fram tydliga övergångsregler som säkerställer att parterna kan fortsätta att använda verktyget under utredningens gång. Dessutom anser motionärerna att skrivningarna i uppdraget bör skärpas så att SCB åläggs att ta fram en permanent reglering som säkerställer parternas tillgång till verktyget framöver. Motionärerna anser att ett tillkännagivande bör riktas till regeringen med denna innebörd.

Kompletterande information

Regeringens uppdrag till SCB

Som framgår av propositionen har regeringen gett SCB i uppdrag att utreda under vilka förutsättningar det är möjligt att reglera tillgången till Fasit till andra än myndigheter (Fi2019/01076). Om SCB bedömer att en författningsreglering är möjlig ska myndigheten lämna förslag på hur denna bör utformas.

Därutöver ska SCB även utreda och lämna förslag till åtgärder som syftar till att utveckla den del av myndighetens uppdragsverksamhet som innefattar användning av Fasit. Åtgärderna ska bl.a. omfatta metoder, rutiner, interna processer samt prissättning som löpande säkerställer att beställarnas behov kan mötas inom de ramar som finns för myndighetens uppdragsverksamhet.

Den del av uppdraget som avser lagreglering ska redovisas senast den 1 oktober 2019. Uppdraget i övrigt ska redovisas senast den 15 december 2019.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser att riksdagen bör anta regeringens lagförslag som innebär att behandlingen av personuppgifter i det fördelningsanalytiska statistiksystemet Fasit ska regleras i en särskild lag. Genom förslaget får SCB ett uttryckligt rättsligt stöd för att behandla personuppgifter i Fasit, vilket ökar förutsägbarheten för såväl användare som uppgiftslämnande myndigheter. Förslaget ger också SCB förutsättningar att förvalta och utveckla Fasit på ett effektivt och rättssäkert sätt. Den föreslagna regleringen omfattar inte tillgång till Fasit för andra än myndigheter. Regeringen bedömer att det krävs ytterligare utredningsarbete för att ge de privata aktörer som i dag använder sig av Fasit, exempelvis arbetsmarknadens parter, tillgång till Fasit framöver. Utskottet konstaterar att regeringens bedömning här främst grundar sig på att EU:s dataskyddsförordning ställer upp särskilda krav för att reglera behandlingen av personuppgifter hos andra än myndigheter.

Utskottet övergår nu till att behandla motionen. Det finns som utskottet ser det ett samhällsintresse i att även andra än myndigheter, exempelvis arbetsmarknadens parter, också fortsättningsvis ska kunna ges tillgång till Fasit. Som motionärerna framhåller ligger ju parternas beräkningar och analyser med hjälp av modellen till grund för viktiga förhandlingar och beslut som påverkar svensk arbetsmarknad. Regeringen har som framgår av propositionen gett SCB i uppdrag att utreda under vilka förutsättningar det är möjligt att reglera tillgången till Fasit för andra än myndigheter. Ambitionen här måste enligt utskottet vara att regeringen när så är möjligt återkommer till riksdagen med ett förslag på reglering som ger också dessa övriga användare tillgång till Fasit. Under tiden innan en sådan lagreglering kan vara på plats är det viktigt att dessa användares behov kan mötas på bästa sätt, exempelvis inom ramen för SCB:s uppdragsverksamhet.

Riksdagen bör avslå motionen. Även om utskottet i huvudsak delar motionärernas syn när det gäller övriga användares tillgång till Fasit, anser inte utskottet att det i nuläget finns skäl att rikta ett tillkännagivande till regeringen.

Reservation

Reglering av mikrosimuleringsmodellen Fasit (KD)

av Jakob Forssmed (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut borde ha följande lydelse:

Riksdagen

- a) antar regeringens förslag till lag om behandling av personuppgifter i det fördelningsanalytiska statistiksystemet för inkomster och transfereringar
- b) ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2018/19:118 och motion 2018/19:3104 av Jakob Forssmed m.fl. (KD).

Ställningstagande

Det är viktigt att säkerställa att personuppgifter som används i mikrosimuleringsmodellen Fasit hanteras på ett sätt som stämmer överens med EU:s dataskyddsförordning. Därför välkomnar jag propositionen och anser att riksdagen bör anta regeringens lagförslag.

Samtidigt menar jag att exempelvis arbetsmarknadens parter tillgång till Fasit och deras möjligheter att använda verktyget i samma utsträckning som i dag behöver säkras. Parterna använder Fasit bl.a. till att göra samhällsekonomiska och offentligfinansiella beräkningar och analyser av skatter, bidrag och transfereringssystem. Dessa beräkningar ligger till grund för viktiga förhandlingar och beslut som påverkar svensk arbetsmarknad. Lagförslagen i propositionen behandlar inte parternas framtida tillgång till Fasit. Jag noterar att regeringen har gett SCB i uppdrag att utreda frågan men menar att det under tiden uppstår osäkerhet kring vad som gäller för parternas tillgång. Därför bör det tas fram tydliga övergångsregler som säkerställer att parterna kan fortsätta att använda verktyget under utredningens gång. Dessutom bör regeringen skärpa skrivningarna i uppdraget så att SCB åläggs att ta fram förslag till en permanent reglering som säkerställer parternas tillgång till verktyget framöver.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

*Proposition 2018/19:118 Reglering av mikrosimuleringsmodellen
Fasit:*

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om behandling av personuppgifter i det fördelningsanalytiska statistiksystemet för inkomster och transfereringar.

Följdmotionen

2018/19:3104 av Jakob Forssmed m.fl. (KD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ålägga SCB att ta fram en reglering som säkrar parternas tillgång till Fasit samt om att övergångsregler bör tas fram som säkrar densamma till dess en permanent reglering finns på plats, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

Förslag till lag om behandling av personuppgifter i det fördelningsanalytiska statistiksystemet för inkomster och transfereringar

Härigenom föreskrivs följande.

Lagens tillämpningsområde

1 § Denna lag ska tillämpas vid Statistiska centralbyråns behandling av personuppgifter i det fördelningsanalytiska statistiksystemet för inkomster och transfereringar (Fasit) som myndigheten förvaltar.

Lagen ska också tillämpas vid myndigheters behandling av personuppgifter i det urval som har lämnats ut enligt 9 §.

Förhållandet till annan reglering

2 § Denna lag kompletterar Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning), här benämnd EU:s dataskyddsförordning.

Vid behandling av personuppgifter enligt denna lag gäller lagen (2018:218) med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning och föreskrifter som har meddelats i anslutning till den lagen, om inte annat följer av denna lag eller föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen.

Vid behandling av personuppgifter enligt denna lag gäller inte lagen (2001:99) om den officiella statistiken.

Personuppgiftsansvar

3 § Statistiska centralbyrån är personuppgiftsansvarig för den behandling av personuppgifter som myndigheten utför enligt denna lag eller enligt föreskrifter som har meddelats i anslutning till den.

Myndigheter som urvalet har lämnats ut till enligt 9 § är personuppgiftsansvariga för den behandling av personuppgifter som myndigheterna utför.

Ändamål

4 § Personuppgifter får behandlas i Fasit och i det urval som har lämnats ut enligt 9 § om det är nödvändigt för att

1. simulera och beräkna effekter av befintliga och nya regelverk samt andra förändringar inom skatte-, avgifts- och bidragssystemen och de offentliga välfärdstjänsterna, eller

2. ta fram statistik för analys av information inom skatte-, avgifts- och bidragssystemen och de offentliga välfärdstjänsterna.

5 § Utöver vad som anges i 4 § får Statistiska centralbyrån behandla personuppgifter om det är nödvändigt för att myndigheten ska kunna förvalta och utveckla Fasit.

Behandling av vissa kategorier av personuppgifter

6 § Personuppgifter som avses i artikel 9.1 och artikel 10 i EU:s dataskyddsförordning får inte behandlas i Fasit eller i det urval som lämnas ut enligt 9 §.

Första stycket gäller dock inte uppgifter som avslöjar etniskt ursprung eller medlemskap i fackförening och uppgifter om hälsa.

7 § Statistiska centralbyrån får behandla personnummer och samordningsnummer i Fasit.

Tillhandahållande av personuppgifter

8 § Statistiska centralbyrån ska ta fram ett särskilt urval av personuppgifter i Fasit som inte direkt kan hänföras till en fysisk person för utlämnande enligt 9 §.

9 § Urvalet enligt 8 § får på begäran lämnas ut av Statistiska centralbyrån till Riksdagsförvaltningen och Riksrevisionen samt Regeringskansliet och andra myndigheter under regeringen.

10 § När personuppgifter lämnas ut enligt 9 § får de förses med en beteckning (löpnummer) som hos Statistiska centralbyrån kan kopplas till personnummer eller samordningsnummer, om det är nödvändigt för ändamålet med mottagarens behandling.

En förteckning (kodnyckel) över löpnummer och personnummer eller samordningsnummer får bevaras hos Statistiska centralbyrån i högst ett år.

Statistiska centralbyrån får i enskilda fall besluta om att en kodnyckel får bevaras för längre tid.

Särskilda skyddsåtgärder

11 § Uppgifterna i Fasit får inte sammanföras med andra uppgifter i syfte att utvärdera en enskilds identitet. Detta gäller även uppgifter i ett sådant urval som har lämnats ut enligt 9 §.

Den som bryter mot bestämmelsen i första stycket ska dömas för olovlig identifiering till böter eller fängelse i högst ett år, om gärningen inte är belagd med straff i brottsbalken. I ringa fall döms det inte till ansvar.

Begränsningar av vissa rättigheter

12 § Artiklarna 16 och 18 i EU:s dataskyddsförordning om rätten till rättelse och rätten till begränsning av behandling av personuppgifter ska inte tillämpas vid Statistiska centralbyråns behandling av personuppgifter som omfattas av denna lag.

Bevarande och gallring

13 § Personuppgifter i Fasit ska gallras när de inte längre behövs för något av de ändamål som avses i 4 och 5 §§.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela föreskrifter om att uppgifter får bevaras för arkivändamål eller för vetenskapliga eller historiska forskningsändamål.

Denna lag träder i kraft den 1 augusti 2019.